

LESNI DELAVEC

Glasilo Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din, polletno 13 Din, četrletno 650 Din, posamezna številka stane 1 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca pri enkratni objavi računajo po 2, pri trikratni objavi po 1.80 in pri večkratni objavi po 1.40 Din. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 20.

Ljubljana, dne 15. oktobra 1925.

Leto IV.

Vedno slabše.

Na lastni koži občuti danes delavec, da je na milost in ne-milost izročen izkoriščanju po kapitalističnem razredu. Kakor je težko živel delavec po prevratu in kakor je težko preživel svoj družino, svoje otroke, pa je na drugi strani vsaj videl, da so se mezde vsaj deloma, in četudi le počasi, prilagodovala nestalnim valutarnim prilikam v državi.

Danes pa je redukcija delavskih mezd ono sredstvo, ki ga uporabljajo podjetniki, da si zajamčijo svoj dobiček in vzdrže konkurenčno sposobnost svojim izdelkom.

Mezde reducirajo, ne da bi bili za to podani dejanski pred-pogoji. Pocenitev življenjskih potrebščin, znižanje cen je še daleč za gorami, reduciranje delavskih mezd pa neusmiljeno tepe lačnega delavca in njegovo bedno družino. —

Kot odškodnino za znižano mezdo, kot odškodnino za vzeti zaslužek pa ponujajo delodajalci našemu delavcu podaljšanje delov-nega časa.

Ker si v osmih urah ne moreš zaslužiti za močnik in polento, delaj pa več, delaj pa deset, dvanajst in štirinajst ur na dan! Tako se rogajo podjetniki zgaranemu delavcu. Če si pa lačen, če si se-stradan, pa si pritegni jermen, da ne boš zgubil s posušenega okost-njaka svojih raztrganih in zakupanih hlač! Take nasvete dajejo podjetniki svojim pridnim in zvestim delavcem.

In, ker vedo podjetniki, da delavec v takih razmerah, ob stra-danju in pomanjkanju, garanju in izkoriščanju ne more dočakati starosti, da mora poginiti, predno bo dovršil 50 let, pa so seveda nasprotni temu, da bi se izvedlo starostno zavarovanje. Ker de-lavec starosti ne bo dočakal, mlada industrija pa prenese le pod-jetnikove luksuzne avtomobile, njegovo razkošje, ne prenese pa de-lavskih bremen, zato je poklonilo ministrstvo za socialno politiko našemu delavcu odgoditev starostnega zavarovanja v dar.

Podjetnik hoče biti v svojem obratu absoluten in neomejen gospodar. Zato je preko delavskega razreda in proti delavskemu razredu dosegel odpravo kolektivnih pogojev.

Delavcu bom plačal toliko, kolikor bom sam hotel, in delavec bo delal pod tistimi pogoji, ki jih bom sam določil; taka je danes podjetnikova deviza in parola.

Dosleden tej paroli pa seveda delodajalec ne more trpeti, da bi se kdo „umešaval“ v njegove posle in njegove le za dobičkom stremeče odredbe. Odpust delavskih zaupnikov je zato na dnev-nem redu in danes celo vsakdanja stvar! Kdor hoče zastopati de-lavčeve interese v podjetju, za tega je brezposelnost in preganjanje edino plačilo.

Pa zakaj pripovedujemo vse to? Zakaj naštevamo vse to?

Vse to naštevamo zato, ker se nam zdi, da delavec vse to vidi, vse to občuti, pa se mu zdi, da mora to tako biti.

Kako napačno je to in tako prepričanje!

Delavec se mora zavedati, da ustvarja dobrine on. Delavec se mora zavedati, da brez njegovega dela, brez njegovega znoja ne tečejo kolesa, se ne kade dimniki in tovarne so brez delavčevih rok kos starega železa.

Zato je neodpušljivo, če postopa delodajalec tako z onim, ki mu kopiči bogastvo in ustvarja produkte.

Vse to pa se bo dogajalo toliko časa, dokler delavstvo kom-paktno ne najde pot v svoje razredne, strokovne organizacije. Lesni delavci, zapomnite si to.

Dokaz, da imamo prav.

Včasih se pripeti, da tudi kak meščanski list kako resnično zine. Pripeti se to seveda pomotoma, kajti meščansko časopisje, kadar se gre za delavce, po navadi postavlja resnico dosledno na glavo. Nešteto krat smo ugotavljali, da so delavske plače v očigled tržnim cenam premajhne. Pri raznih prilikah, ko smo imeli opravka z našimi delodajalci, smo poudarjali, da sedanje plače še niso do-segle kupne sile predvojnih in, če bi se naj izravnala razlika, bi kazalo plače primerno zvišati. Nič ni pomagalo. Naši delodajalci so ostali zakrknjeni in komaj je šla cena nekaterim predmetom za spoznanje navzdol, že prihajajo z redukcijo plač. Nič ne de, da je sedanje neprestano dokazovanje naših delodajalcev, da se je vse po-cenilo, podobno orehu, ki je od zunaj lep, znotraj pa votel.

Vsakemu bo jasno, da prenačenost, s kakršno so pričeli po-stopati delodajalci glede redukcije plač, pri delavcih ne more vzbujati nobenega veselja, osobito pa ne bo dvignilo veselje do dela.

Če bi ostalo pri starih plačah toliko časa, da se cene na ži-veznem trgu znižajo v toliko, da bi sedanje plače zalegle vsaj toliko, kakor so predvojnne, in bi jih, kar se tiče njih kupne sile, morda celo prekoračile, tedaj bi, upoštevajoč kritični položaj, v katerem se celotno gospodarstvo nahaja, bilo prizadevanje delodajalcev vsaj pojmljivo, tako pa ni. Nasprotno je odpor delavcev zoper atentat na njihove plače opravičen.

V nastopnem priobčujemo par stavkov, ki jih je priobčilo de-mokratsko „Jutro“ z dne 11. oktobra t. l., ki v zadevi delavskih plač med drugim pravi:

„V zadnjih letih smo se nekako odvadili štrajkov, ki so prve-čase po vojni čestokrat ogrožali industrijo. Vzrok temu je delna normalizacija razmer, ki je nekoliko ustalila cene življenjskim po-trebščinam. Od pravega razmerja med delom in zaslužkom pa smo seveda še daleč. Prvič ne velja danes denar toliko kolikor pred vojno; drugič so plače v primeri s predvojno dobo še vedno prenizke.

Poglaviten vzrok, da so se stavke ustavile, je ta, da je nastalo vsaj začasno ravnotežje v izdatkih. Draginja ne narašča več z blaznimi skoki. Zato pa je nastala druga kriza, kriza denarja. Ljudje nimajo dovolj sredstev, da bi si nabavili vse, kar potrebujejo v vsakdanjem življenju. Da ne strda kruha, za to poskrbi vsakdo najprej. Drugače pa je z obleko, s perilom, obuvalom in sličnimi potrebščinami, ki se obrabijo s časom in jih je treba nadomestiti. Kadar zmanjka tega in ni nadomestila, vidi delavec, da je njegov trud še vedno pre-skromno plačan.“

Kolikokrat smo dokazali, da trud delavca ni zadostno plačan, nikoli pa nam niso gospodje hoteli verjeti. Radovedni smo, kaj po-rečejo na konstatacijo „Jutra“, ki je, kakor znano, lajzburnal tudi večine lesnih industrijcev.

Konkurenca in delavstvo.

Pod tem naslovom prinaša glasilo hrvatskih obrtnikov v Za-grebu „Obrtnički vjesnik“ z dne 3. oktobra 1925 nastopni članek, ki dokazuje, da se tudi med obrtniki tu in tam najde kak človek, ki si upa povedati resnico. Članek se glasi: „Kot star naročnik „Obrtničkega vjesnika“ pazno čitam vse članke, razprave in dopise in le temu dejstvu se imam zahvaliti, da nisem prezrl članka, ki je bil objavljen v številki z dne 19. septembra t. l. pod naslovom

„Konkurenca in delavstvo“. Dasi se z osnovnimi načeli članka strinjam, smatram vendar za potrebno, da o njem izrazim svoje misli.

Pisec navaja v svojem članku sicer nekatere činjenice, ki se jih ne da prezreti, vendar pa se mi zdi, da se glede krivic, ki se jih skuša naprtiti delavstvu, gre nekoliko predaleč, ker niso delavci tisti, ki nalagajo narodu bremena na pleča. Zasluge obrtnika na primer je letos za 50% manjši kakor lani, toda davki so večji najmanj za 100%, stanarina za 150%, carina za 100% itd. Kdo je torej kriv draginje? Res je, da so to še posledice svetovne vojne. Toda po svetovni vojni je nastala medsebojna vojna meščanov in kmetov, ki traja že sedem let. Ni torej krivo sedanjih razmer le delavstvo, ampak tudi takozv. gospoda in voditelji naroda. In obrtniki? Po deželi večina obrtnikov dela za naravnost ponižujočo plačo na škodo obrtnikov po mestih. Po mestih pa si obrtniki škodujejo vsled vzajemne konkurence. Temu pa ni kriv samo delavec, temveč krivi so oni egoisti, ki jih je med nami obrtniki vse polno in ki vsled same nezaupljivosti delajo brez glave in ne da bi računali.

Koliko je obrtnikov, ki delajo z večjim številom vajencev in nimajo niti enega pomočnika! Veliko pa je takih obrtnikov, ki so se etablirali kot mojstri in iščejo svojo rešitev edino le v tem, da konkurirajo drugim, ne zavedajoč se, da s takim početjem uničujejo druge in sebe. Kadar je tak mojster izučil vajenca, ga takoj vrže na cesto, ne glede na to, ali se je kaj naučil ali ne. Vsa peza krivde leži osobito na takih obrtnikih, ki so se kot delavci pritoževali radi kršitve osemurnega delovnega časa, sedaj pa, ko delajo na svoj račun, jim je še dvanajst ur dela premalo. Tak obrtnik odjeda tudi delavcem kruh, ker dela za tri, sam pa postaja suženj svoje delavnice, se samega sebe uničuje, vsakemu boljšemu obrtniku pa konkurira tako glede dela kakor tudi glede cen.

Gospod urednik, Vi sami najbolj veste, da bi takim tovarišem bilo treba mnogo, mnogo pouka, kajti večinoma nimajo nobene naobrazbe in se vsled tega ne zavedajo, da sami silijo v prepad. Med svoje tovariše sploh ne zahajajo, tako da izgleda, kakor da jih je sram. Večinoma pravijo, kaj bodo mene drugi učili, toliko že znam, kolikor mi je treba. Da se kruto varajo, ni treba še posebej dokazovati, ker še tisti, ki daleko več znajo, znajo še vedno premalo.

Kako naj v potem tak mojster kako bi moral izgledati napredno obrtništvo, kaj pomeni stanovska solidarnost in sodružna lojalnost, če sami svoj ugled in svoje človeško dostojanstvo teptajo.

Angleško-kitajski spor.

Na Daljnem vzhodu grozi Evropejcem že davno napovedana „žolta nevarnost“. Ne kaže se sicer v nekaj pričakovani obliki, da se bo ves ogromni kitajsko-japonski svet dvignil z orožjem v roki proti Evropi in jo po vzgledu Tamerlana preplaval in strl, ampak v obliki ostrega gospodarskega in političnega boja proti prvenstvu, ki si ga laste evropske kolonialne velesile tudi na vzhodno Azijo.

Boj, ki se danes bije na Daljnem vzhodu, nam kaže dve sliki. Prvo sliko nam dajejo dogodki, če jih opazujemo v njihovem časovnem razvoju. Ta razvoj je sledeč: Najprej štrajk v Šangaju, ki se širi po vseh večjih zlasti obmorskih kitajskih mestih in sega daleč v notranjost dežele. Štrajk prisili evropske, ameriške in japonske industrialce in trgovce, da opravičenim pritožbam kitajskega delavstva ali ugoode ali pa svoje obrate zapro. Štrajku sledi bojkot tudi izdelkov na vseh kitajskih tržiščih. Štrajk in bojkot oznanja in širi predvsem mlajša kitajska inteligenčna generacija, zlasti ona, ki se je navzela v angleških in ameriških šolah nacionalističnega duha. Inteligenca širi geslo: Kitaj Kitajcem. Na pritisk materialno občutno prizadetih trgovcev nastopijo končno vlade prizadetih držav in poskušajo z raznimi konferencami spraviti vso zadevo na diplomatski tir in jo rešiti mogoče z malimi koncesijami, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo.

Vse drugačna pa je druga slika, ki jo dobimo, ako iščemo vzročno zvezo med štrajkom in bojkotom ter med gibanjem proti tujcem na Kitajskem sploh.

Na trgovini s Kitajsko zainteresirane evropske kolonialne države so ravnale z mirnimi Kitajci skoro že pred sto leti približno tako kakor z nekdanjo Turčijo. V vsakem kolikšnej pomembnem kitajskem pristanišču si je vsaka država vzela kos sveta in ga postavila pod svojo suvereniteto. Nekatera pristanišča so si prilastila nekatere države tudi same zase, da se iznebe nadležne konkurence. V taka pristanišča so postavile evropske države svoje konzule in jim izročile tudi sodnijsko oblast ne samo nad svojimi državljani, ampak tudi v vseh

Kako naj tak človek uživa uvaževanje v krogu svojih kupcev in naročnikov! Tudi če bi zastoj delal, bi njegovo delo bilo še vedno predrago. Če bi med obrtniki bilo nekoliko več poštenja, naobrazbe in medsebojnega zaupanja, bi vsega tega ne bilo.

Kakor sem od početka dejal, niso krivi delavci niti vajenci, a najmanj Savez hrvatskih obrtnika. Stari nemški pregovor pravi: „Guli medveda tako dolgo, dokler mu vso kožo ne oguliš“. Dal Bog, da bi vse naše tovariše končno srečala pamet in, kar je glavno, da bi o svoji eksistenci in o svoji bodočnosti zreleje in resneje razmišljali.

Mnogim mizarskim mojstrom v Sloveniji se članek „Obrtniškega vjesnika“ zelo prilega.

Delavsko zavarovanje v Sloveniji.

K računskemu zaključku OUZD v Ljubljani za leto 1924.

V zadnji številki „Lesnega delavca“ smo navedli, da je neposredno po državnem prevratu bilo od približno 60.000 oseb večletnih okroglo 30.000 v nekako 20 bratovskih skladnicah, železničarskih in nekaj večjih obratnih blagajnah, drugih 30.000 pa v približno 80 okrajnih, združnih, manjših obratnih in društvenih bolniških blagajnah. Če vemo, da so imele od slednjih ljubljanska okrajna bolniška blagajna okoli 8000, mariborska 2000, celjska 1000 in še nekatere druge do 500 članov, nam postane takoj jasno, da je imela ogromna večina bolniških blagajn le neznatno število članov. Ako je število članov majhno, pa tudi sredstva ne morejo biti taka, da bi se z njimi kaj prida napravilo.

Ta velika razcepljenost bolniškega zavarovanja pa še ni bila največje zlo. Obratnim (tovarniškim) bolniškim blagajnam je predsedoval že po zakonu delodajalec. Pri teh so bili delavci skoro brez vsake moči, kljub svoje dvetretjinski večini napram zastopnikom obrata v odboru, ker je imel predsednik v najvažnejših stvareh pravico veta (ugovora). Nasprotovanje delodajalcu ali njegovim zastopnikom, posebno tam, kjer ni bilo močne in solidne delavske organizacije, bi imelo prej ali slej za posledico odpust „renitentnih“ delavcev-odbornikov iz službe. Delavski zastopniki so hodili na seje,

sporih med tujci in domačini. Naravno, da se je moral vsled take nasilnosti čutiti napram tujcem silno nezaupljivi domačin zelo prikrajanega v svojih pravicah. Mirno in pohlevno kitajsko ljudstvo pa je dolgo trpelo tudi oholost prevzetnih tujcev.

Tujci so se čutili v svoji oblastnosti neomejene gospodarje. To jih je zavedlo do skrajnega izkoriščanja domačega prebivalstva, ki ga je pa končno brezmejna potrpeljivost je minila. Okoli leta 1900 se je pojavilo med Kitajci znano „boksarsko“ gibanje, ki so ga evropske države udušile le z velikim naporom. Kitajci so se morali fizični sili ukloniti.

Od takrat dalje je na Kitajskem neprenehoma tlelo. Izbruhnile so druga za drugo razne domače revolucije, ki so ogromno cesarstvo kot celoto navidezno oslabile, v resnici pa so se posamezne dele silno okrepile, okrepile zlasti za boj proti tujcem. To velja zlasti za provincialno vlado v Kantonu, ki jo je organiziral nedavno umrli Sun-jat-sen.

Iz duševnega razpoloženja, ki so ga med Kitajci ustvarili evropski izkoriščevalci, kitajske delovne moči in pa agilni kitajski politiki, ki so znali z vso svojo agitatorično močjo izrabiti ljudsko bedo v svoje politične namene, se je rodilo med delavstvom navdušenje za štrajk, med inteligenco pa se je zopet vzbudila stara želja po popolni neodvisnosti od tujcev. Ponižanje in sramoto tujega sodstva v domači deželi vsak Kitajec vedno hujše občuti in jo čimdalje težje prenaša.

Brez dvoma so vplivi ruske revolucije, ki so porinili boj za kitajsko nacionalno neodvisnost najprej na silno občutljivo gospodarstvo polje, na štrajk in bojkot. Bojkot velja zlasti angleškemu blagu in poročila, ki pripovedujejo o ogromnih denarnih izgubah angleških tvrdk zlasti v Kantonu, niso nikakor pretirana, če pomislimo, da znaša le vrednost vsega preko Kantona izvoženega blaga nad 170 milijonov funtov letno, vrednost uvoza pa še veliko več. Gospodarske izgube pa za Anglijo še ne bi bile tako huda stvar, če se ne bi šlo tudi za angleško čast in angleški ugled. Vsako popuščanje Anglije v Kini bodo Angleži čutili v vseh svojih azijskih in afriških kolonijah. Padec angleškega prestiža v svetu pomeni tudi za Evropo popolnoma nov politični položaj.

kolikor so se te sploh vršile, le kot glasovalni stroji, ne da bi se kaj več brigali za poslovanje blagajne. Zdravniki takih blagajn so bili navadno zaupniki delodajalca, ki so pogosto nastopali kot predstojniki delavcev-bolnikov. Tudi kontrolor bolnikov je bil navadno tovarniški uradnik ali kdo izmed zaupnikov podjetnika. Če so nekatere teh blagajn imele nekoliko večje rezervne fondе, so ga imele navadno le na račun pomanjkljivega zdravljenja članov.

Še slabše je bilo z združnimi bolniškimi blagajnami. Dočim so imele lastne blagajne le večje tovarne, ki so skrbele vsaj za primeroma dobro knjigovodstvo, je bilo to skoro pri vseh združnih blagajnah na podpoprečni stopnji. Združni bolniški blagajni po večini ni rodila stvarna potreba, marveč ponajveč samoljubje posameznih oseb, takozvani lokalni patriotizem, „kastengeist“. Imeti svojo blagajno in odbor, biti predsednik, načelnik itd., je bil mnogim najvišji ideal. Poslovanje združnih bolniških blagajn je bilo v primeru z obratnimi pa tudi neprimerno težje, ker so te obsegale številne male obrate na čisto jako obsežnem teritoriju. Skoro neverjetno se sliši, da ni imela blagajna brivskih pomočnikov in vajencev ob prevratu, dasi je obsegala celo bivšo Kranjsko, niti 50 članov. Na neki konferenci pri vladi smo čuli, da je bila brez denarja in celo brez knjig. Bili bi krivični, če bi trdili, da je bilo pri vseh blagajnah tako. Častno izjemo je tvorila menda, kar se tiče trenutnosti in reda v upravi, združna bolniška blagajna gostilniških nameščencev za Ljubljano in okolico.

Pri blagajnah vseh navedenih vrst se je čutil delavec, tudi v bolezni, v nekaki oblasti in odvisnosti delodajalca. Saj ga je zdravil zdravnik, ki je prejemal navodila od predsednika ali uradnika blagajne s fiskalnih vidikov. Tudi kontroliral ga je uslužbenec ali zaupnik zadruga. Edino stremljenje vseh teh je bilo, da imej blagajna čim manjše izdatke. Član, ki je le preveč obremenjeval blagajno, je težko dobil službo pri članih zadruga.

Vse osebe, ki niso bile zavarovane pri imenovanih nadomestnih, so morale biti priglase pri okrajnih bolniških blagajnah. Te so imele najbolj fluktujoče članstvo, med tem vse sezonske in druge delavce, katerih zaposlenost je bila nestalna. Vsled neugodnih delovnih razmer in nestalnega zaslužka delavci teh vrst najpogosteje obolijo in najbolj obremenjujejo bolniško zavarovanje. S človeškega stališča je razumljivo, da se brezposelni delavec hočeš, nočeš, moraš zateči najprej k bolniški blagajni, ker prihrankov nima, od drugod pa tudi ne dobi podpore.

Ker temelji vsako zavarovanje na vzajemnosti, za katero velja načelo: vsi za enega, eden za vse, pravimo, da so imele okrajne bolniške blagajne najslabše rizike. Z drugimi besedami povedano: Število slabo situiranih članov, ki so plačevali visoke prispevke in so pogostokrat za krajšo ali daljšo dobo zboleli, je bilo napram boljše situiranim članom pri okrajnih neprimerno večje nego pri drugih bolniških blagajnah. Izmed mnogih je bil tudi to eden vzrokov, da so se posamezne poklicne in obratne skupine branile članstva pri okrajni bolniški blagajni, pričakujoč od lastne blagajne ob manjših prispevkih večjih ugodnosti.

Delokrog ene skupine bolniške blagajne je obsegal en sodni okraj. Po zakonu pa je bilo dopustno, da jih je bilo v enem sodnem okraju več, ali pa, da je bila za več sodnih okrajev ena blagajna. Število članov je bilo odvisno od obljudenosti posameznih okrajev in gostote števila obratov podvrženih zavarovanju. Največja okrajna bolniška blagajna je imela po državnem prevatu, kakor smo že omenili, okoli 8000, najmanjša pa menda niti ne 50 članov. Majhnega števila članov pa ni bilo vselej krivo manjkanje zavarovanju podvrženih oseb.

Vse bolniške blagajne so namreč trpele na tem, da so delodajalci večinoma jako neradi priglasevali svoje delavce v zavarovanje. Pri neki bolniški blagajni je bilo priglasevalnih, kakor se je pozneje dognalo, komaj ena četrtina zaposlenih oseb. V pre mnogih slučajih pa tudi tisti, ki so bili priglasevalni, niso bili pravilno priglasevalni. Mnogi delodajalci so dosledno izvajali prakso, da delavcev niso priglasevali z dnem njih vstopa v delo, ampak pozneje, in potem še z navedbo nižje plače. Delavcem pa so seve takoj od prvega dneva odtegovali prispevke, večkrat tudi tiste, ki bi jih morali plačati iz „svojega“. Na ta način so „prihranili“ prispevke za dobo, ko delavcev niso imeli priglasevalnih, in razliko med odtegnjenimi in dejansko plačanimi prispevki. Škodo, ki so jo prizadeli taki delodajalci vsled opuščanja in nerednosti priglaseval bolniškim blagajnam v Sloveniji, znaša po neki kalkulaciji od leta 1888 do leta 1919 okroglo 15 milijonov Din, torej toliko, da bi lahko imeli ob prevratu najmoder-

nejše zdravilne naprave in bi lahko vse bolniške blagajne izhajale samo z obrestmi od tega zneska, ako bi bil plodonosno naložen.

Okrajne bolniške blagajne, ki so skušale priti opisanim praktikam v okom, so si nakopale, naravno, ves srd delodajalcev, ki so napenjali pri volitvah vse sile, da so spravili svoje ljudi v odbor. Volitve v bolniško blagajno jim niso bile nič manj važne od volitev v občinski, deželni ali državni zastop. Do volilnih bojev pa je prišlo le v večjih industrijskih središčih, kjer je bilo delavstvo izšolano po svojih organizacijah. V Sloveniji je bila uprava samo treh okrajnih bolniških blagajn v delavskih rokah. Te so bile tudi najbolj upravljane. Vse druge so upravljali delodajalci in od njih kandidirani zastopniki. Dobro so tudi funkcionirale izplačevalnice Splošne delavske društvene bolniške in podporne blagajne za Štajersko, ki je imela svojo centralo v Gradcu. Ker je bilo socialistično orientirano delavstvo povsod, kjer je bilo kompaktno, včlanjeno pri tej blagajni, se seveda ni brigalo za okrajne, pa je te celo v krajih, kakor so Celje, Maribor, Šoštanj itd., mirne duše prepustilo meščanstvu. Ponekod se niti ni udeleževalo volitev, kakor n. pr. v Celju, boječ se, da bi potem podjetniki navalili na njihove izplačevalnice.

Bolniško zavarovanje se je splošno smatralo kakor nepotrebno zlo. Bolniške blagajne se je bagateliziralo in niso uživale nobenega ugleda. Pisarniške posle so opravljali večji del penzionisti vseh strok, bolnike kontrolirali so pa razni slugi, eksekutorji in občinski policaji. Uprave, ki so lovile člane in se sploh brigale za točnost in pravilnost prijav, so imele neprestane boje z delodajalci, pa tudi z delavci, kjer ni bilo organizacij. Bolniško zavarovanje je sploh bilo, kakor še danes, stalna razpravna točka na obrtniških zborovanjih.

Velika razcepljenost zavarovanja, netočne in nepravilne prijave članov, medsebojno odtegovanje dobrih rizikov, vse to je morale uplivati skrajno neugodno na finančno stanje okrajnih bolniških blagajn. Nekatere so bile že pred vojno pasivne, da jih je morala podpirati zveza. Da je bilo ob takih razmerah tudi nadzorstvo slabo, je razumljivo. Kakršni so bili upravni odbori, taka so bila tudi nadzorstva. Nič boljši ni bio državno nadzorstvo, ki je med vojno popolno odpovedalo. Okrajna glavarstva so imela obilo posla z vojaškimi zadevami, pa niso imele časa za bolniške blagajne. Stare referente so zamenjali mladi neizkušeni uradniki. Nekoliko bolje je bilo v mestih z lastnim statutom. Na sploh pa tudi pred vojno ni bilo dosti bolje.

Poslovanje bolniških blagajn vseh vrst je bilo omejeno večinoma na zadovoljenje z recepti in izplačevanje bolniških podpor. Za povzdigo izobrazbe in ljudske higijene se ni nihče brigal. Vsaka najmanjša epidemija je lahko povzročila katastrofo. Še obrtni nadzorniki so imeli težko stališče, ako niso imeli zaslonbe v delavskih organizacijah.

(Dalje sledi.)

Ne v Kruševac.

Svoječasno, ko je mariborska Borza dela nabirala mizarje, ključavničarje in druge kvalificirane delavce za neko tovarno vagonov v Kruševcu (Srbija), smo sodruga svarili, da ne nasedajo na lim vabam, ker se bo vsakdo kesal. Le žal, da imajo delavci prerado odprta ušesa za lažnjivi humbug in naj si ta prihaja od koderkoli in da preslišijo svarilni glas ali pa dobre nasvete svojih strokovnih organizacij in svojega tiska. Čas nam je dal prav, oni pa, ki so nasedli sirenskim glasovom in so šli v Kruševac, nam to sedaj sami potrjujejo. S. K.-č, ki je očitno sam zakusil kruševske „dobrote“, v „Socialistu“ z dne 9. t. m. namreč piše: „Agenti so nas s posredovanjem Borze dela v Mariboru odpeljali v Kruševac. Plačali so nam pot, mi pa smo se s tem obvezali, da bomo ta denar (300 Din) vrnili tovarni, če bomo delo zapustili pred potekom šestih mesecev. Med potjo so nam agenti izplačali na račun še kakšnih 150 Din za hrano. Obljubili so nam plačo 7 Din na uro in do 80% doklad. Ko smo izstopili v Kruševcu, smo kmalu zvedeli tudi to, česar nam agenti niso povedali. Zaslužki so slabi, komaj 5 do 7 Din imajo le privilegirani delovodje. O kakšnih dokladah ni govora. Hrana slaba, stanovanja, ki jih daje tovarna, so pravcati svinjaki in pa podrte kolibe. Kaj čuda, da si vsakdo prizadeva, da čimprej zapusti ta kruševski pekel. Večkrat manjka tudi orodja in tedaj je treba delati druga dela, ki jih tovarna še slabše ali pa sploh ne plača. Delavci se neprestano menjajo, veseli, če morejo proč. Ubogi mi, ki smo se pri tovarnarju zadolžili. Živeli smo ob kruhu in vodi, da smo mogli poplačati dolgove. Poznam delavca iz naših

krajev, ki je prodal vse, kar je imel, potem se je oblekel v cape, da je mogel nazaj. Neki moj tovariš je moral pri raynatelju tovarne zastaviti svojo obleko, da je dobil 400 Din predujma. O kakšni delavski zaščiti govoriti, je odveč. Tam je ne poznajo.

Nekega dne smo intervenirali pri kruševski občinski upravi, ker nam je tovarna obljubila, da nam bo izplačala nekakšne doklade. Na izplačilni dan pa o tem ni hotela ničesar vedeti. Ko smo prišli, so nam rekli, da se takoj izgubimo iz Kruševca, sicer da nas bodo zaprli. Tovarna je madžarsko podjetje, le predsednik je Srb, ki daje potrebno nacionalno barvo.

Nadaljno sliko naj si napravi vsak sam. Če pa bo še kdo izmed mariborskih mizarjev silil v Kruševac, potem seveda mora trpeti, ker mu ni za pomagati. Kaj naj se poreče Borzi dela v Mariboru, ki preskrbuje delavcem delo kakor je v Kruševcu? Menimo, da bi si morala premisliti, predno zabaranta delavce v neznane prilike in jih s tem pahne v nesrečo. Zahtevamo, da mariborska Borza dela pojasni, kako je prišla do reklame za gori označeno konfederico v Kruševcu.

Vestnik organizacije.

Podružnica v Ptujju našega osrednjega društva lesnih delavcev je že dalje časa trpela vsled nerednega poslovanja in zanemarjanja, ki ga je zagrešil prejšnji predsednik, ki je ob enem tudi opravljal funkcije blagajnika. Končno se je od strani tajništva osrednjega društva lesnih delavcev napravil red. Sklican je bil izredni občni zbor in se je pri ti priliki izvolil tudi nov odbor. V nov odbor so bili izvoljeni sodrugi: Josip Kramarič, predsednik; Andrej Sinček, predsednikov namestnik; Ivan Lesjak, tajnik; Filip Kokal, tajnikov namestnik; Edvard Sernec, blagajnik; Josip Žula, blagajnikov namestnik; Anton Reich, odbornik. V kontrolo so bili izvoljeni sodrugi: Franz Lazar, Anton Letnik in Franc Rogan.

Upajmo, da bo novi odbor napel vse sile, da dvigne ptujsko podružnico na ono višino, ki je potrebna, da bo sodrugom tvorila potrebno hrbitišče. Predvsem pa naj si prizadeva, da bo podružnica redno in točno funkcionirala.

Lesce. Dne 25. septembra 1925 se je vršil shod lesnih delavcev v Lescah, na katerem je kot zastopnik osrednjega društva lesnih delavcev poročal sodrug Bradeško.

Delavci v Lescah, kateri so nekaj časa stavkali, dasi neorganizirani, so, ko so spregledali in razvideli, da brez organizacije ne opravijo nič pri podjetniku — vsi kompaktno pristopili v naše vrste.

Na shodu jim je Bradeško natančno orisal pomen organizacije, položaj vseh delavcev, nadalje je govoril tudi o podjetnikih, kateri delajo z vso silo na to, da bi se delavec ne zavedal tega, kar se mora — namreč biti zaveden in požrtvovalen član.

Na shodu se je takoj ustanovila samo začasna vplačevalnica, ker ni zadostno število članov v Lescah. Treba bo razvijati agitacijo tudi še v drugih podjetjih v okolici, da se dvigne tudi v onih duh zavednosti! Zato le na delo do končne zmage!

Sodrugi lesni delavci v Lescah, posnemajte kovinarje v Lescah, kateri so si zgradili tekom časa močno organizacijo.

Bled. V nedeljo dne 4. oktobra so sklicali lesni delavci na Bledu in okolici javen protestni shod, na katerem sta poročala sodrug Jeram in Bradeško. Navzoča sta poročala o sedanjem težkem položaju delavstva, osobito lesnega delavstva, katero je v prvi vrsti najbolj izkoriščano od svojih delodajalcev. Vzrok temu izkoriščanju je pa v prvi vrsti ta, da se ne zavedajo svoje strokovne organizacije. Vsled tega jim podjetniki brez vsake bojazni znižujejo njihove plače, podaljšujejo delovni čas ter kratijo še druge ugodnosti. Zato pa je že skrajni čas, da vsi lesni delavci kompaktno pristopijo v strokovno organizacijo, le ona jim bo znala ščititi njihove interese. Zato, sodrugi, ne bati se, ne se tresti pred podjetniki. Tudi vi imate iste pravice in isto svobodo kakor kapitalisti, da se smete svobodno združevati in organizirati. Brez strokovne organizacije postanete sužnji kapitalistov. Torej, lesni delavci, na plan! Do zmage.

Stari trg. Dne 4. t. m. se je v delavskem domu v Starem trgu vršil shod lesnih delavcev, ki je bil izredno dober obiskan. Povod za ta izredno dober obisk je najbrže dala namera podjetnikov, ki hočejo delavstvu reducirati plačo in ki to redukcijo deloma tudi že izvajajo.

Na shodu je prevladalo mnenje, da bi se podjetniki ne bili predrznili prihajati z redukcijo, če ne bi bili opazali, da vlada med dokaj številnimi lesnimi delavci ono nesrečno razmerje, ki se je iz-

ražalo v nadvse žalostnem dejstvu, da so starotržki sodrugi pozabili, da je za pridobivanje in za ohranitev pridobljenih ugodnosti predvsem potrebna močna in strumna strokovna organizacija. Vse to je zbranim lesnim delavcem v poldrugo uro trajajočem temperamentnem govoru obrazložil s. Tokan iz Ljubljane. Po shodu so zbrani sodrugi vsi pristopili k društvu in sklenili, da se potrudijo, da bodo še one, ki niso bili na shodu, pridobili za pristop.

V naprej pa je treba opozoriti starotržke sodruge, da upostavitev strokovne organizacije ne bo smela biti trenutna, ker bi se pozneje zopet lahko izkazalo, da se pomanjkanje vztrajnosti maščuje. Treba je imeti vero v organizacijo in šlo bo.

Maribor. Dne 6. t. m. se je vršil v Mariboru shod mizarjskih pomočnikov. Shod se je vršil v delavskem domu in je kot govornik nastopil na njem s. Tokan. Želeti bi bilo, da shod, na katerem je bilo opazati precej porazumevanja, ne ostane brez ugodnih posledic. Res je, da tare naše mariborske sodruge občutna brezposelnost, vendar pa to ne sme biti razlog, da klonijo glave. Nasprotno je potrebno, da tudi v času krize naši sodrugi nosijo glave po konci, kajti po vsakem deževju prihaja zopet solnce.

Blagajnik.

Sodr. urednik, oprost, da Te nadlegujem tukaj z dopisom, ki bi moral pravzaprav izostati, a vendar je važno, da napišem nekaj vrstic o težavnem poslu blagajnika. Pa ne misli, da gre pri tem za kakšnega podjetnika ali bančnega blagajnika. Ne! Tukaj gre za enega izmed najnesrečnejših bitij — za blagajnika strokovne organizacije. Da, mnogo se je že pisalo o našem strokovnem gibanju, a nobeden se še ni spomnil blagajnikov in podblagajnikov, kateri moramo občutiti najbolj vso težo delavske nezavednosti. Izvoljen na rednem ali izrednem občnem zboru, dobi nalogo, da mora od članov pobirati prispevke, raznašati list, voditi blagajno in voditi evidenco oddanih znank itd. To bi bile v glavnem dolžnosti blagajnika. A te dolžnosti izvajati, je pa drugo. Delavec, ki se navadno ne organizira iz razrednega prepričanja, temveč po večini le iz pričakovanja trenutnih uspehov ali pa zato, da ima mir pred drugimi, se sploh ne zanima za ničesar, ampak samo išče vzroke, da kjerkoli si bo di more zabavljati čez — organizacijo. Sedaj pa pride plačilni dan; blagajnik, izmučen od dela, gre s člansko knjigo v žepu in listom pod pazduho od člana do člana, ob vsakemvremenu, po uro in uro daleč. Pa to še ni najhujše. Hujše je to, da, ko pride do člana, se šele prične najžalostnejše. Eden pravi, jaz nimam denarja, pridi drugič, drugi pravi k... , jaz ne plačam več, organizacija je za nič; tretji je pijan; pri četrtem se žena krega itd. Sedaj pa mora vsakega posebej tolažiti, pogovarjati — pomislite si izgubo časa — če hoče, da dobi od njega tisti bori prispevek. Žalostno! V očeh mnogih članov blagajnik ni nič drugega, kakor tisti nadležen rubežnik, kateri jemlje delavcem denar iz žepa. A končno pa še pride zasmehovanje od neorganiziranih, ki pravijo, kako je neumen, zakaj se pa trudi, saj nima nič od tega. Taka, sodr. urednik, je naša funkcija. V zasmeh in zasramovanje smo mi, na katerih ramah se zida stavba razredne borbe za nas vse. Težka je naša funkcija, a opravljal jo bomo kljub vsem težavam toliko časa, dokler ne zmaga razredna zavest tako daleč, da bo vedel vsak član, kakšne dolžnosti ima napram svoji razredni organizaciji, in da bo postalo sram in še enkrat sram vse tiste mlačneže, kateri se nam še danes posmehujejo ter s svojo nezavednostjo podirajo to, kar mi blagajniki in podblagajniki s trudom zidamo v našo in njihovo korist. — Blagajnik.

Opomba uredništva. Ta članek radevolje pribečujemo, ker slika težave blagajnikov, s katerimi se borijo, z željo, da si ga oni, katerih se tiče, prečitajo. Dodamo pa še to: Zavedati se moramo, da smo vsi, ki smo člani te ali one organizacije, dolžni, da delamo za svojo organizacijo in da skupno kujemo svoje orožje, katerega nujno rabimo za obrambo proti dobro organiziranemu kapitalizmu. Zavedamo se pa tudi tega, da opisano početje ni zlobnost — temveč nezavednost. Zato vsi funkcionarji podružnic, kakor tudi člani na delo za odpravo ljudske nezavednosti, da bomo zreli za borbo s kapitalizmom.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.